

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/159247,Wejscie-w-Historie-Prezentacja-zabytkow-zwiazanych-z-dzialalnoscia-Armii-Krajowej.html>
17.04.2024, 21:29

„Wejście w Historię”. Prezentacja zabytków związanych z działalnością Armii Krajowej, w tym pamiątek po gen. A. E. Fieldorfe ps. „Nil”, prezentowanych w ramach obchodzonej w tym roku 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w AK - Gdańsk, 10 lutego 2022

W wydarzeniu organizowanym przez Muzeum II Wojny Światowej uczestniczył dyrektor IPN Oddział w Gdańsku dr Paweł Warot.

W Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku 10 lutego miała miejsce kolejna odsłona cyklu „Wejście w historię”. Tym razem w murach Muzeum zaprezentowano nieeksponowane wcześniej zabytki związane z działalnością Armii Krajowej, w tym pamiątki po gen. Augustcie Fieldorfie ps. „Nil”, pochodzące ze zbiorów Muzeum Armii Krajowej w Krakowie. Ekspozycje wybrane zostały z okazji przypadającej w tym roku 80. rocznicy przekształcenia Związku Walki Zbrojnej w Armię Krajową. Wystawę oglądać będzie można w Muzeum do połowy maja br.

Odślonięciu zbioru eksponatów prezentowanych po raz pierwszy w murach MIIWŚ w Gdańsku towarzyszył briefing prasowy, w którym wzięli udział dr Marek Szymaniak, zastępca Dyrektora Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, dr Paweł Warot, dyrektor Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku, Wojciech Łukaszun, kierownik Działu Zbiorów Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. Wydarzenie prowadziła Hanna Mik-Samól, rzecznik prasowy Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku.

- Fenomen Armii Krajowej zdumiewa nas do dziś. Była to największa podziemna armia walczącej Europy. Przez jej szeregi przeszło 450 tys. Polaków. Walczyliśmy od pierwszego dnia wojny z okupantem niemieckim i sowieckim. Ponieśliśmy ogromną ofiarę. Na tym etosie i tej idei możemy budować wspólnotę narodową. Tego etosu pozbawione są narody Zachodniej Europy, co obecnie dostrzegamy - mówił dr Paweł Warot, dyrektor IPN Oddział

w Gdańsku.

- Żołnierze Armii Krajowej bywają atakowani, jak ostatnio zaatakowany został w Sejmie przez środowiska lewicowe Zygmunt Szendzielarz „Łupaszka”. Nie możemy odebrać sobie tego etosu. Dlatego jestem dumny, że właśnie dzisiaj, w tak ważnym muzeum na mapie polskiego muzealnictwa eksponowane są pamiątki po generale „Nilu” - podkreślił.

- MIIWŚ oraz IPN Oddział w Gdańsku robią wszystko, by zachować pamięć o żołnierzach Armii Krajowej. Już 14 lutego jako IPN Gdańsk otwieramy nową wystawę dotyczącą Polskiego Państwa Podziemnego na Pomorzu. Dzień później odbędzie się ogólnopolska konferencja dotycząca tego zagadnienia i szereg innych przedsięwzięć, również skierowanych do dzieci i młodzieży - konkursy, gra online czy okolicznościowa wpinka - podsumował dyrektor Warot.

O szerszym kontekście historycznym związanym z przekształceniem Związku Walki Zbrojnej w Armię Krajową opowiedział Zastępca Dyrektora MIIWŚ w Gdańsku dr Marek Szymaniak.

- Powstanie 80 lat temu Armii Krajowej, kontynuującej konspiracyjny wysiłek zbrojny na podjęcie w niedalekiej przyszłości walki otwartej z Niemcami, to moment symboliczny w historii całej Polski. [...] Wiemy, że ta walka miała swój wymiar tragiczny, nie zakończyła się zwycięstwem. Żołnierze Armii Krajowej, oczywiście nie ze swojej winy, w swojej rzeszy 380 tyś. zaprzysiężonych żołnierzy nie osiągnęła tego celu, który stawiali sobie w 1939 roku przedstawiciele Służby Zwycięstwu Polski, później Związku Walki Zbrojnej i wszystkich innych organizacji, które były scalane w ramach Armii Krajowej. Tego celu nie osiągnęliśmy, przyszło nam czekać na

odzyskanie niepodległości kilkadziesiąt następných lat. Niemniej jednak ta walka miała swój głęboki sens, wzmacniała w nas – Polakach poczucie tego, że nigdy nie pogodzimy się z odebraniem Polsce niepodległości, a Polakom wolności. Żołnierze wolności, bo tak określano tych, których w 1942 roku i później przyjmowano w szeregi Armii Krajowej w rocie przysięgi, są naszymi bohaterami. Dzisiaj obchodząc 80. rocznicę przemianowania Związku Walki Zbrojnej w Armię Krajową traktujmy to wydarzenie, jako rzecz głęboko indywidualną, a nie jedynie rocznicową, okolicznościową – mówił.

– Mam wielki honor, stojąc obok zdjęcia bohatera Armii Krajowej, generała August Fieldorfa pseudonim „Nil”. Postaci wielkiej, nieugiętej, niezłomnej skutecznie walczącej z Niemcami, ale postaci równie tragicznej, w PRL-u niedocenionej. Fałszywie oskarżonego, skazanego na śmierć, a później powieszono. [...] Jestem zbudowany, że dzisiaj w gmachu Muzeum II Wojny Światowej możemy o tym mówić, doceniać wysiłek zbrojny żołnierzy Armii Krajowej. [...] Patronem Muzeum II Wojny Światowej jest także Witold Pilecki. Pamiętajmy również o tym, że w czasie II wojny światowej żołnierze Armii Krajowej musieli stawiać czoła nie jednemu, ale dwóm wrogom: Niemcom oraz Sowiecom. [...] Jestem przekonany, że pamięć o żołnierzach Armii Krajowej buduje w nas i wzmacnia poczucie przynależności do narodu polskiego i naszej wartości. Jestem dumny, że możemy oddać cześć żołnierzom Armii Krajowej. [...] Cześć i chwała majorowi Zygmuntowi Szendzielarzowi „Łupaszce”, generałowi Augustowi Emilowi Fieldorfowi „Nilowi” i wszystkim tym, którzy budują w nas głębokie poczucie tożsamości historycznej i narodowej – dodał.

O postaci gen. Augusta Emila Fieldorfa „Nila”, a także szczegółach prezentowanego zbioru zabytków opowiedział Wojciech Łukaszun.

W trakcie wydarzenia został odczytany list dr. Marka Lasoty Dyrektora Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa „Nila” w Krakowie, który podkreślił istotne znaczenie wspólnego upamiętniania przypadającej w 2022 r. 80. rocznicy przekształcenia Związku

Walki Zbrojnej w Armię Krajową.

Armia Krajowa była najważniejszą i najliczniejszą polską wojskową organizacją konspiracyjną istniejącą w czasie II wojny światowej. Jako siła zbrojna Polskiego Państwa Podziemnego wchodziła w skład Sił Zbrojnych RP podlegających Naczelnemu Wodzowi i Rządowi na uchodźctwie. Utworzona 14 lutego 1942 r. na skutek przeorganizowania istniejącego od jesieni 1939 r. Związku Walki Zbrojnej.

W czasie okupacji struktury Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej wykorzystywały posiadane uzbrojenie do realizacji zadań związanych z walką bieżącą oraz gromadziły środki potrzebne na wypadek planowanego powstania powszechnego. Broń i materiały wybuchowe pochodziły z zapasów z okresu kampanii polskiej, produkcji konspiracyjnej lub zrzutów lotniczych z Wielkiej Brytanii, były też zdobywane podczas walk z Niemcami.

Z zagadnieniem Armii Krajowej nierozzerwalnie związana jest postać Augusta Emila Fieldorfa ps. „Nil”, żołnierza Legionów Polskich i Polskiej Organizacji Wojskowej, oficera WP. W czasie Kampanii Polskiej 1939 r. dowodził on 51. pułkiem Strzelców Kresowych. Jesienią 1939 r. przedostał się do Francji, a następnie do Wielkiej Brytanii. W 1940 r. wyznaczony na emisariusza Naczelnego Wodza wrócił do okupowanej Polski. W latach 1942-1944 dowodził Kierownictwem Dywersji Komendy Głównej Armii Krajowej. Od 1944 r. tworzył konspiracyjną organizację „NIE” mającą działać po zajęciu Polski przez Armię Czerwoną. Brał udział w Powstaniu Warszawskim. Od października 1944 r. był zastępcą komendanta AK. Aresztowany w marcu 1945 r., nierozpoznany przez NKWD, więziony w łagrach w ZSRS. W 1947 r. wrócił do Polski. Ujawnił się w maju 1950 r., a w listopadzie został aresztowany. Po ciężkim śledztwie, odrzucając propozycję współpracy z komunistami, został niesłusznie oskarżony i skazany na śmierć przez powieszenie. Wyrok wykonano 24 lutego 1953 r. Jego miejsce pochówku do dnia dzisiejszego pozostaje nieustalone.

Wśród prezentowanych zabytków w ramach najnowszej odsłony cyklu „Wejście w Historię” znalazły się liczne odznaczenia należące do gen. Augusta E. Fieldorfa ps. „Nil” (1895-1953), pochodzące ze zbiorów Muzeum Armii Krajowej w Krakowie. Na ekspozycji zobaczyć można m.in. Krzyż Niepodległości, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Walecznych - potrójne nadanie, Złoty Krzyż Zasługi, a także liczne medale, order zasługi oraz odznaczenia pamiątkowe.

Ponadto na ekspozycji prezentowane jest uzbrojenie struktur konspiracyjnych i oddziałów partyzanckich Armii Krajowej, pochodzące ze zbiorów Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, w tym: polski granat ET-40 „Filipinka”, brytyjski granat Mills No. 36M pochodzący ze zrzutów dla AK, sztylet bojowy produkowany w zakładach konspiracyjnych, a także obrzyn karabinka Mannlicher wz. 1895 - wykorzystywany w czasie Powstania Warszawskiego.

„Wejście w historię” to akcja, w ramach której na poziomie -1 Muzeum II Wojny Światowej

w Gdańsku (przy wejściu głównym) prezentowane są eksponaty związane z aktualnymi rocznicami, wydarzeniami wojennymi lub zagadnieniami okresu wojny i okupacji. Ideą cyklu jest przede wszystkim pokazanie eksponatów na co dzień nieprezentowanych w przestrzeni Muzeum, a związanych z interesującym zdarzeniami i osobistymi historiami.

[Szczegółowa relacja na stronie internetowej Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku.](#)